

מרבין בשמחה - מתנות לאביונים בשמחה

ראוי להבין במה שאמר המן לשקול עשרת אלפים ככר כסף שהוא סכום עצום מאד. והמפרשים כ' שרצה לתת הכסף לצרכי צדקה לעניים כדי שתעמוד לו הזכות להכריע שקלי ישראל. והדבר תמוה מאין בא להמן מדת נדיבות כזו, והרי הסטרא אחרא היא צר עין, ולא נמצאת מדת הנדיבות אלא בקדושה.

והביאור בכ"ז - כי הנה אמרו חז"ל (סנהדרין צו) מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק ומנו רב שמואל בר שילת. ובמס' בבא בתרא (דף ח: דחז"ל עה"פ (דניאל יב) ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד אלו מלמדי תינוקות כגון מאן כגון רב שמואל בר שילת, וכמובא שם בש"ס שהיה מופלג בנאמנותו ומסירותו ללמד התינוקות ולא ביטל עצמו מזה לצורך קיום נכסיו. נמצא שהוא הדוגמא למופת ולמלמדים, והוא ראש לכל מלמדי תינוקות כדרך שאחז"ל במד' (פתיחתא לאסתר רבה) שיש לכל בחי' נפש אחת שהוא הראש, כמו משה ראש לנביאים, יהושע ראש לכובשים, דוד ראש למנגנים וכו'. וה"נ רב שמואל בר שילת הוא ראש למלמדים. ובזה נתקיים ונהפוך הוא, שהמן זמם בראשונה להשבית ח"ו לימוד תשב"ר כדאי' בחז"ל, ולבסוף ממנו בעצמו יצאו מבני בניו רב שמואל בר שילת הראש למלמדי תינוקות, שזהו הגורם השראת השכינה בישראל כמו שדחז"ל בפסוק ותצא מן בת ציון כל הדרה, שלא גלתה שכינה עד שגלו תשב"ר, ואז יצא כל הדרה שהיא השכינה. וזה ענין דאי' (תענית כט) אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה, כי דייקא בני בניו של המן שנשתחררו ונפדו מן הקליפות ולמדו תורה בבני ברק, הם המרגישים ביותר את שמחת הפורים, וע"כ רב שמואל בר שילת הוא

בעל מימרא זו של משנכנס אדר מרבין בשמחה. וידוע כי כל מה שנשבה מחלקי הקדושה ביד הקליפות בהכרח שיקיאו כמ"ש חיל בלע ויקיאונו. והאריז"ל כ' בסוד מה שאחז"ל חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, כי הניצוץ הקדוש שנמצא אצל המן ראוי לברכה. וע"כ צריכים להתבסם שאז יברכו את הניצוץ הקדוש, ובלא ביסוס א"א כי אז יש חשש שתעלה הברכה על המן עצמו, ויש לרמוז כי ברו"ך המ"ן בגימ' חי"ל בל"ע ויקיאונו.

והנה עיקר שמחת הפורים היא נדיבות הלב במצות מתנות לאביונים וכמ"ש הרמב"ם (סוף הל' מגילה) טוב לאדם להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובמשלוח מנות שאין שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים שהמשמח לב האומללים האלה דומה לשכינה שנא' להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים ע"כ. ושמעתי לדייק בזה שמצות מתנות לאביונים בפורים היא מגדר מצות שמחת פורים ולא מגדר מצות צדקה, שנדיבות הלב הוא מצד השמחה. והנה רב שמואל בר שילת היה מופלג בנדיבות הלב שהפקיר את העסק בנכסיו לצורך הלימוד עם התינוקות, והוא המגלה את ההלכה של מרבין בשמחה שענינה הריבוי בצדקה ובנדיבות הלב מתוך שמחה כנ"ל. ובזה יובן מאין הגיע להמן נדיבות הלב כמדה מרובה כי היה בקרבו הניצוץ של נדיבות הלב מצד הניצוץ הקדוש של רב שמואל בר שילת שעתיד לצאת ממנו וזאת אשר הביאתו לידי נדיבות של נתינת עשרת אלפים ככר כסף. ולכ"ן ר"ב יהודה ברי"ה דר"ב שילת בגימ' ועשר"ת אלפי"ם ככ"ר כס"ף אשקר"ל.

פרשת ויקרא תשנ"ב

הרב נחמן מברסלב || 11/10/2005 || (1992)

(11)

פ זכותים ברצון. בין לו ירבה שבפור הפושנ בפורין בענין לברוך על הו המח' והיא הקדו ובהיפ כתוב כתיב יום נ והנה ורק סבור המש אז ע טוב חכמי האור ישרז הפור עליי שכח אשר יהא

כבש'ו' יצחק אבא רב'א
שלג י"ז

3

קדושת

פרשת תצוה

לוי

שלג

לעיל
הרן:
אהרן
נה כב
שנה,
רשים
ר יש
אחד.
מדות
הם
והבה
חמת
שיש
על
הוא
אות
כתוב
אר'.
אדם'
אף
ה כג.
אדם
זרות
ם את
מהם
ז כו'.
מדות
מדה
מהות
ע"כ.
כינה,
ת כל
טו.

והם נגד י"ב שבטי י"ה, י"ב אבני החושן (להלן פסוק כא). וחודש אדר הוא נגד יוסף, וממנו יצאו ב' שבטים, אפרים ומנשה, לכך חודש אדר מעובר, ויש לפעמים שני חדשים אדר. ולכן אדר מזל דגים (ס' יצירה פ"ה מתני' ה; אסת"ר ז, יא), שהוא בחינת יוסף, דכתיב (בראשית מח, טז) 'וידגו לרוב בקרב הארץ', וידוע (ברכות כ, א) דזרעו של יוסף נמשל לדג, מה דגים שבים מכוסים כך זרעו של יוסף, 'בן פרת יוסף בן פרת עלי עין' (בראשית מט, כב) כד. ו'דג' בצירוף אתוון בהיפך הוא 'גד', הוא מלשון מז"ל, על דרך 'גד גדי וסנוק לא' (שבת סז, ב) כה, דבחודש אדר נתרוםם מזל ישראל (ע"י תענית כט, ב). וכמו ביוסף דהוא ב' שבטים אפרים ומנשה, דמנשה רומז על הצרות ישראל, על דרך 'כי נשני אלהים' (בראשית מא, נא), ואפרים רומז על הטובות, על דרך 'כי הפרני אלהים' (שם פסוק נב), כך בחודש אדר דהוא נגד יוסף, היה תחילה בחודש הזה צרה גדולה אשר גזר המלך והמן - דהוא מבחינת מנשה, אבל אחר כך נהפך הכל מיגון לשמחה מאפילה לאור גדול - מבחינת אפרים.

דלים. מתחלה היה התגברות הד', ואחר כך בא ממשלת הג', ונתהפך הכל מ'צרה' ל'רצה' יו, ו'ליהודים היתה אורה ושמחה' (אסתר ח, טז). לכך הצירוף ד"ג, אף שבהיפך אתוון הוא ג"ד גומל דלים, דבאמת אצל ישראל השם יתברך אף שמכה אותם בורא להם רפואות תחילה (מגילה יג, ב), לכך אצל אחשוורוש הקדים השם יתברך רפואה אסתר ומרדכי, כמו שיתבאר במגילה יו, לכך גם הצירוף של ג"ד ניחא, דהרפואה הוא קודם למכה, לכך הגימ"ל הוא קודם לדל"ת:

והם יקחו את הזהב ואת התכלת (כח, ה). עיין פירוש רש"י שפירש:

החכמי לב יקחו מן המתנדבים את הזהב, ויש ליתן טעם על שהיו עושין בגדי כהן משל צבור. דהנה הכהן אף שהיה עושה עבודה ומקריב קרבנות, לא היה עבודתו שלימה אם לא התלבש את עצמו באהבת ישראל, כי כל כהן דלא רחים לעמא לאו פולחניה כלום (ע"י זוה"ק ח"ג קמז, ב), כי הקב"ה בעבור אהבת ישראל כתיב 'אשר בחר בנו מכל העמים' (נוסח ברכות התורה), שאומה הישראלית אשר נבחרה מכל האומות, ואז כיון שבחר בנו אז הוא שונא לשונאינו, רק את זרע ישראל הוא אוהב. אבל אצל הכהנים אשר נבחרו מישראל, כתיב (לעיל פסוק א) 'מתוך גו', אף שבחר הכהן מכל ישראל, נשאר האהבה על

21

21

2

ולזה מרמז הצירוף 'דג', דהדל"ת קודם לגימ"ל, דל"ת מורה על ישראל כשהם בצרה חס ושלום, שהם בבחינת דל"ת, אבל ג' דהוא בחינת עושר, על דרך דאמרו חכמינו ז"ל (שבת קד, א) ג"ד ג'מול

כד. ע"י דרושים לחודש אדר ד"ה טעם על אדר: טעם על אדר שיש לפעמים ב' חדשים, דהוא חודש העיבור, משום ידוע ד"ב חדשים בשנה הם נגד י"ב שבטי י"ה, והנה אדר דהוא מזל דגים הוא נגד יוסף דנמשל לדגים דאין שולט בו עין הרע, כמו שאמר הכתוב 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין', והנה יוסף הוליד ב' שבטים מנשה ואפרים, ולכן יש שני אדרים. ע"כ. וראה מה שצויין בזה בהערה שם. כה. ופירוש רש"י: 'התמזל מזלי'. וע"ע רש"י בראשית ל, יא. כז. ראה פרשת יתרו הערה סה. כז. ע"י דרושים לפורים ד"ה לבאר